

Slavenhouders MAC Donald in Coronie

Bron: PROVINCIALE DRENTSCHE EN ASSER COURANT 2 mei 1855. TWEENDERTIGSTE JAARGANG. JG. 35.

De slavernij en hare gruwelen in Suriname (Coronie).

Pieri mie na boeba, fu na ningre

Wie ijst niet wanneer hij het volgende uittreksel uit een brief, in het Handelbl opgenomen, en- voor welks echtheid wordt ingestaan, leest? Ik spreek uit ondervinding, want al wat ik u verhaal, heb ik met eigen oogen gezien, trouwens men maakt er geen geheim van, want men vindt het ieder oogenblik terug. Toen in Maart 1853 eene gedelegeerde regtbank aan de Coronie ging onderzoeken, waarom zooveel slaven waren gevlugt naar Demerary¹, kwamen er misbruiken en gruwelen aan het licht, waarvan de menschheid gruwet en de beschaving geen denkbeeld heeft. Het bleek ook, dat op de plantaadje de Hoop, van den landdrost² Faerber, in meer dan 20 (zegge twintig) jaren geen stuk kleederen aan de slaven was uitgedeeld. En als dit nu plaats heeft op de plantaadje van den ambtenaar, die voor de regten en belangen der slaven in zijn district moet zorgen, kan men dan verwachten, dat de slaven op de andere plantaadjes beter behandeld worden? En zou een slaaf het wagen, bij zulk een landdrost (die gelukkig thans vervangen is) over zijn meester te kunnen klagen? En toch was die man jaren lang het hoofd van het district Coronie geweest!

Wat men er ook van zegge, de slaven zijn over het algemeen bitter te beklagen. Met het denkbeeld bij hen, dat op eenige uren afstands het land³ ligt, waar hunne broeders vrij zijn, waar ook zij dit zouden wezen, te worden behandeld als dieren, zeg mij, is het den slaaf ten kwade te duiden, dat hij tracht te ontslugten?

Er woont tegenwoordig op de plantagie Moy als eigenaar, zekere Macdonald⁴, een Schot van geboorte. (Gelukkig zijn de meeste slavenbeulen geen Nederlanders). Deze heeft door eene stelselmatige tyrannie in te voeren, zulk eene vrees onder zijne slaven gekregen, dat, hoe hij hen ook mishandelt en veel zwaarder werk oplegt, dan zij behoefden te verrigten, geen hunner het zal wagen, hem aan te klagen. Zijn broeder Alex Macdonald heeft onlangs de plantaadjes Bellevue en John gekocht, over welke voorloopig gezegde Gordon Macdonald⁵ het opzigt voert. Deze laatste kwam dezer dagen op Bellevue en vroeg naar een der bastiaans (opzigters). Deze echter, bij een anderen ploeg werkzaam zijnde, kon niet komen. Naar huis gaande, ontmoette G. Macdonald hem waarop hij hem gelaste naar de plantaadje Moy te gaan. Aldaar gekomen, liet hij hem op den grond leggen en tusschen drie stokken (dit is hier de gewone manier) vastbinden, vervolgens twee andere bastiaans roepende, beval hij: Pieri mie na boeba, fu na ningre (stroop mij dien neger het vel af, of sla het vleesch raauw). hetwelk letterlijk met de zweep werd uitgevoerd.

¹ Zie ook verslag in deze rubriek over de reden van afwezigheid marrons in Coronie (red coronie.eu).

² Vroegere benaming districtscommissaris (red coronie.eu).

³ Brits Guyana (red coronie.eu).

⁴ Voornamen van deze Mac Donald niet achterhaald (red Coronie.eu)

⁵ James Gordon Mac Donald, was een zoon van Alexander Mac Donald sr. en Sophia van Buntschoten, een vrije slavin. Deze James Gordon was dus mulat. Hij was getrouwd met Francis Maryan Craven. James Gordon Mac Donald stierf in Coronie in 1889 op zijn 52ste. De familie geraakte kennelijk aan lager wal, want de weduwe van James Gordon Mac Donald, F.M. Craven, kreeg in sept. 1894 van overheid te Totness (toen ook genoemd Fri mangron) een stukje landbouwgrond in huur om daar de kleinlandbouw uit te oefenen. Zie tevens bijlagen i.v.m. bronvermelding (red. coronie.eu)

Na afloop dezer mishandeling vroeg de bloedende slaaf, krimpande van pijn, wat hij dan toch had gedaan, dat hij zoo geslagen werd, waarop zijn beul, verontwaardigd over de brutaliteit, dat een slaaf hem zoo iets durfde vragen, hem opnieuw liet vastbinden en over het bloedende ligchaam eene nieuwe geesseling geven.

Deze man is gaan klagen, het resultaat is mij echter onbekend, doch tot heden heb ik er niets van vernomen. De slavine Helena van de plantaadje Bellevue, gewezen huishoudster van een vorig directeur, welke haar bij zijn vertrek in zwangeren toestand achterliet, beviel in October jl. van een zwak en ziekelijk Mulletenkindje. Vier weken daarna zette gezegde Macdonald haar weder in den grond (het zwaarste werk) aan het werk, en toch is het arme zielsmedelijden verdienend schepsel niet komen klagen, hoewel art. 17 van het reglement van 6 Feb. 1851, no. 67, bij besluit des Konings vastgesteld, bepaalt, dat: De slavinnen na bare bevalling, indien haar kind niet in leven is, vrij zijn van allen arbeid, gedurende veertig dagen, maar wanneer het wel in leven is, gedurende drie maanden. Doch ik herzeg: men stoort zich hier aan geen reglementen. welke toch niet door de regering worden gehandhaafd. Het ontbreekt ook niet aan voorbeelden, dat gouvernement'ambtenaren ze zelve overtreden. **Ik moet hier nog bijvoegen, dat gezegde G. Macdonald een der meest zedeloze wezens is, die gij u kunt voorstellen.** Hij heeft zich het voorregt aangematigd, dat zijne jonge slavinnen hare eerste gunsten aan hem ten offer brengen, en wee, driemaal wee, het meisje, dat dit verlangen van **haren verdierlikten meester** zou vergeten.

Somtijds bewijst hij ook zijne slaven de eer, niet alleen hunne dochters, maar ook hunne vrouwen (of neen, dat mag een slaaf niet hebben, dus liever gezellinnen) tot zich te roepen. En dan, o vreeselijk denkbeeld, moet de man, in wiens borst toch ook een menschelijk hart woont, al is hij dan maar slaaf, dit geduldig en zonder zich te verzetten, aanzien."

Bron: Rotterdamsche Courant van 18 juli 1860: slavernij: (...) Op den 23sten mei l.l. is er een pleidooi voor het hof geweest in appèl, in zake van het publiek Ministerie tegen zekeren heer Mac Donald⁶, die bij vonnis van het collegie van kleine zaken, uithoofde van mishandeling een zijner slaven, veroordeeld is geworden tot zes maanden gevangenisstraf. Mac Donald is eigenaar van een paar plantaadjes in het district Coronie. Eens was hij wegens mishandeling van slaven, veroordeeld tot geldboete; de tweede maal tot acht dagen gevangenisstraf en nu tot zes maanden. Het Publiek ministerie had een jaar geëischt. **De heer Metman, commissaris des Konings, woonde het pleidooi bij. Uit de debatten, en voornamelijk uit de rede van den Procureur-Generaal, kon het den heer Metman eenigzins duidelijk worden, hoe het in het algemeen met de behandeling der slaven op de plantaadjes toegaat, en hoe de blanke meester soms handelt om de slavinnen tot zijnen wil of liever tot voldoening zijner vleeschelijke lusten te dwingen.** Afschuwelijk is het stelsel van slavernij, dat dergelijke dingen straffeloos doet plegen. En ook - wat baat het, zoo een meester straf wegens mishandeling zijner slaven ontvangt?

De straftijd duurt slechts kort en de meester heeft honderd middelen in zijne hand om in arren moede op zijne slaven te wreken, zonder dat hij zich den arm der menschelijke gerechtigheid⁷ behoeft vrezen (...)

⁶ Alexander Mac Donald (red. coronie.eu)

⁷ De straffoemeting was helemaal niet bedoeld om de slaven te beschermen, maar om de rust in de kolonie onder de slavenbevolking te garanderen en daarmee slavenopstanden te voorkomen (red. coronie.eu).

De rol van de R.K Kerk in Coronie

De houding van de R.K. kerk t.o.v. de slavenhouders was gelijk aan die van een hypocriet die enerzijds goddeloos profiteert van een rijke drugshandelaar, maar anderzijds achter diens rug om toch minachtend over hem spreekt in termen van “2-letter poeiriemang”!

Om Cadrosspark in gebruik te krijgen en te behouden moesten de pastoors, de vader van James Gordon en Alexander jr., de ouwe vos Alex Mac Donald sr., als eigenaar goed houden/hem steeds paaien. Deze Protestantse Mac Donald bedacht de RK kerk in zijn testament dan ook rijkelijk voor verleende diensten! De kerk hielp Mac Donald immers de slaven op Bellevue tam en rustig te houden; wellicht door hen te wijzen op het Koninkrijk Gods, waar geen plaats is voor slavenhouders (hoor ik een amen? Amen!), maar uitsluitend voor slaven (amen!). Die leer, als troost/opium/kalmeringsmiddel voor de slaven, vonden de slavenhouders - wereldwijd - uiteraard heel fijn! Deze leer was afgeleid van dezelfde leer waarmee geestelijken in Europa arme witte mensen tam hielden, voor wie verkrijging van adeldom een hoog en nastrevenswaardig ideaal was. Adeldom in het Rijk van God zou volgens de misleidende geestelijken dé échte adeldom zijn en mooier dan adeldom in deez' aardse tranendal. Hierdoor hielden ook de arme Europeanen zich tam en berustten zich in hun lot, terwijl ze tegelijkertijd vertroosting vonden in de gedachte dat na hun dood een beter leven zou komen (amen!). Dat vond de Europese adel natuurlijk tof en werd de kerk hiervoor ook rijkelijk beloond. De kerk verkocht toen ook zogenoemde Aflaten, paspoorten voor de hemel. De slavenhouders die rijk terugkeerden naar Europa, gaven dan ook veel geld aan de kerk en bouwden grote kerken/kathedralen van een deel van het geld dat met slavernij was verdiend, omdat de kerk deze slavenhandelaars leerde dat je door geld te besteden aan de kerk je zonden kon witwassen en aldus de hemel verdienen. Witwassen is dus geen moderniteit, en tot de dag van vandaag zie je mensen die rijk zijn geworden door drugs, met diezelfde filosofie in het achterhoofd doen aan filantropie. Hoe groter je zonden als slavenhouder, hoe meer aflaten je moest “kopen” om de hemel in te kunnen. “Nou Mac Donald gewoon je lekker uitleven op je slaven in de wetenschap dat je later met geld toch een paspoort voor de hemel kunt verkrijgen van pater op het moment dat je sterft.

Uit de Kronieken van de RK Kerk Coronie: Pater van Rooij schrijft vanuit Coronie aan zijn overste in Paramaribo (JVRooij (Archief C&S&R Vice-Provincie Suriname 3720)

Coronie Cardrospark Febr. 17, 1870

(...) **Pl. Belvue**, wij kunnen van de negers van Belvue (paucis exceptis)⁸ met Paulus zeggen vos gaudium et corona nostra⁹. Die oude vulp Macdonald¹⁰ heeft aan pater Bossers bekend, dat zijne negers van Belvue puik waren, enz. En zult ge zeggen: komt u ook in aanraking met die oude vulp. Ja zeker, Pater Bossers heeft voorzichtigheidshalve eenige weken belet bij hem laten vragen.

⁸ De rustige negers van Bellevue vormen de uitzondering op de regel, dankzij misleidende preken van de priesters red (coronie.eu).

⁹ “De vos is verblijd en ons komt de eer toe”: schrijver zegt in feite op bedekte wijze, dat de ouwe vos Mac Donald blij is dat zijn negers puik zijn. Van Rooij zelf vindt dat aan hen, de priesters dus, de eer toekomt dat de slaven op deze plantage, anders dan op andere plantages rustige, dus puike negers zijn Red. coronie.eu).

¹⁰ De oude vos (vulpus) Alexander Mac Donald sr stierf op 20-11-1870, was vader van James Gordon Mac Donald en Alexander Mac Donald jr., geen van beiden waren lekkere jongens, ja zelfs tuig van de richel! (coronie.eu)

Mr Howard¹¹ had ons een wenk gegeven, dat de oude man het ons zeer kwalijk nam, dat wij hem ook links lieten liggen.

Mr. Howard vroeg ons zelfs, of onze papieren aangaande het erf, waarop de kerk staat, wel in goede orde waren, daar scheen de oude man allusie op gemaakt te hebben. Het bezoek van Pater Bossers heeft hem in goede humeur gebracht, alles was goed geweest, maar hij heeft hem geen Kerk laten houden. Dat zou op Belvue ook op een [fut keesje] afgelopen hebben. (...)

(...) Wij waren ongeveer 22 jaren in het rustig bezit van die grond, waarop ook de begraafplaats ligt, toen de Heer A. Mac-Donald, eigenaar van Cardross-Park in november 1870 stierf, een testament nalatende, waarin hij al de kettingen gronds (omstreeks 27 à 28 v. kettingen), welke de Katholieke kerk in gebruik had, aan dezelve ten gebruike afstond ... zolang de katholieke kerk daar ter plaatse zou blijven bestaan.

Gelijkerwijze stond hij aan de andere daar toen wonende huisgezinnen, die grond die zij als nominale eigendom tot dan toe bezeten hadden, levenslang ten gebruike af, op voorwaarde dat zij de katholieke kerk tot geen stoornis zouden dienen¹². Onze gehele grond, nu, is ongeveer 4 kettingen breed op 8½ kettingen lang, of, ongeveer drie en een derde (31/3) akkers groot.¹³ (...)

(....)**Pl. John:** ik heb er al een woordje van gezegd van dien braven directeur daar¹⁴. U weet die andere broeder, Alexander¹⁵, die eenige tijd op het Buitenfort¹⁶ heeft gezeten. U weet wel om dat ongeluk..... is ook weer op de Kust, gewoonlijk op John als hij niet op zijn schoener is. Zou u geloven dat die mijnheer zich in triomph op John heeft laten inhalen toen hij terug kwam? Op John zijn de druiven nog niet rijp¹⁷: veel kanailje¹⁸ als u weet. Idem op Pl. Johanna Maria, uitgezonderd Fam. Beukenboom en Jan Sloory met mary zijne vrouw, die paren best op, zoo ook Eva Georgenon.

Genealogie

James Gordon Mac Donald is geboren op dinsdag 20 september 1836 in Nickerie Suriname, zoon van Sophia van Bunschoten, maar werd pas in 1847 als zoon erkend door de oude vos van hierboven, Alex Macdonald (zie pag. 94-95, nr 171 van het boek *Manumissies in Suriname 1862-1863 van Okke Ten Hove & Frank Dragtenstein*). James Gordon M. was dus geen volbloed Schot, maar een mulat, nu hij zelf uit een gemanumitteerde slavin, Sophia van Bunschoten, was geboren. Hetzelfde geldt wellicht voor zijn broer Alex jr. James Gordon werd nauwelijks 52 jaar oud. Zijn weduwe Francis Craven stierf in 1913, 79 jaar oud. Hun zoon James Gordon Mac Donald jr, werd ook nauwelijks 35 jaar, stierf in Nickerie.

¹¹ Deze man, Alfred Ernst Howard (masra Howartie), afkomstig van Barbados, vestigde zich volgens het Kol. Nieuws en Adv. Blad 1 jaar na de afschaffing van de slavernij in Coronie om het vermogen van zijn overleden stiefmoeder, plantage Burnside, te beheren. Hij heeft relatief dus niet veel op zijn kerfstok. Bekend was wel dat hij jonge meiden misbruikte in ruil voor een lapje grond. Ooit besloot een jonge vrouw die het voor gezien hield met hem, hem te verlaten. Bij vertrek nam ze al haar kippen mee in een baskita. Masra Howartie schoot volgens de overlevering met zijn geweer de baskita met kippen weg van het hoofd van de jongedame. Hij was zeer menslievend volgens de krant (wellicht voor zijn tijd ja). Hij stierf volgens de aangehaalde krant, 80 jaar oud, in 1921 (red. coronie.eu).

¹² Dit zal de katholieke kerk wel zelf hebben bedongen uit vrees voor wat zou kunnen gebeuren (coronie.eu).

¹³ Voor wat hoort wat (red. coronie.eu)

¹⁴ James Gordon Mac Donald (red. coronie.eu)

¹⁵ Zijn vader was Alexander sr., eigenaar van o.a. Bellevue en Cadrosspark (red. coronie.eu)

¹⁶ Waarschijnlijk strafinrichting Baka foto/Fort Zeelandia (red. coronie.eu)

¹⁷ De druiven waren zuur dus, omdat velen zich niet konden schikken in het feit dat slavernij was opgehouden te bestaan (coronie.eu).

¹⁸ Uitschot/tuig (red. coronie.eu)

Slot

Je kunt je bij het lezen over de gebeurtenissen afvragen: vanwaar al die ongefundeerde wreedheid? Vanwaar dat gebrek aan medemenselijkheid? Dan moet men zich wel realiseren dat dit volk uit Europa, in zijn tijd het uitschot was van de Europese samenleving.

Alle Europese landen, Groot Brittannië (incl Schotland) vooraan, deporteerden hun aso's van de ergste soort naar de koloniën zonder kans op terugkeer naar het moederland. Daar konden ze dan hun slechtheid cultiveren als slavenhouders/opzichters. Nederland deed dat ook. We weten uit onze eigen geschiedenis boeken dat gouverneur Cornelis van Aerssen van Sommelsdijck door naar Suriname gedeporteerde tuchthuisboeven werd vermoord. Alle vuiligheid dat kwam bovendrijven in Europese samenlevingen werd gedeporteerd en losgelaten in de koloniën.

Ik lees in een samenvatting van de "Kronieken van RK Parochie Coronie 1842-1992, (samengesteld door pater G. van Kempem)" op pagina 17, iets zeer lachwekkends:

De 20ste november 1873 arriveerden te Burnside de eerste 17 Europese immigranten, later kwamen er nog twee bij. Enkele van die 19 immigranten zijn naar Demarara ontvlucht, andere zijn in de gevangenis gezet vanwege vechtpartijen of diefstal.

Immigranten die de driftige behoefte hebben Coronie te ontvluchten naar Britsch Guyana. Dat is toch bezopen! Zij zijn in werkelijkheid vanuit Europa niet vrijwillig het land binnengekomen, maar gedeporteerd/verbannen naar Suriname, Burnside wegens in Europa begane misdaden. Toch een heel grappig idee voor 1873: witte mensen die in Coronie stelen en vechten en daarom vastgezet worden, en anderen die dezelfde ontvluchtingsmogelijkheid van de vroegere zwarte slaven gebruiken om hun immigratieland te ontvluchten: de wereld op zijn kop! I.p.v. bannelingen werd gesproken van immigranten. De reden hiertoe laat zich makkelijk raden .

Auteur: Herwin Hooplot

Vier bijlagen hieronder:

Bron: Surinaamsche courant en Gouvernements advertentie blad 10 maart 1868

Officieele Berichten.

--- 28 Sept./4 Oct. ---

Aan F. M. Craven wed. van J. G. Mac Donald tot opzegging toe ter uitoefening van den kleinen landbouw in huur afgestaan een perceel land deel uitmakende van den grond Totness in Coronie vroeger bekend onder No. 17.

kol nieuws en adv bladweduwe Mac Donald

G. VIERVANT.

Allen, die iets te vorderen hebben van — verschuldigd zijn aan — of onder hunne berusting hebben, behoorende tot de nalatenschap van wijlen den heer **JAMES GORDON MAC DONALD**, overleden den 19en Augustus 1889 te Coronie, worden bij deze verzocht binnen **veertien dagen betaling of afgifte** bij den ondergeteekende te doen.

Paramaribo, 21 Juli 1890.

A. P. MAC DONALD.

Saramaccastraat E 16.

De West-Indiër dagblad toegewijd aan de belangen van

Nederlandsch Guyana 23-07-1890

an G. C. HAMPE.

Aan de Slayen Silvia, Robert François Teijde-man, en Paulina Henrietta Heijde-man; toebehoord hebbende aan wijlen J. F. IASTER; — en dat gemelde gemanumiteerden voortaan zullen heeten:

HENRY CHARLES KNIPPESTEIN.
FRANS EIKENHOUT.
PIETER NOOTGEDACHT.
JOHANNA HENRIETTA SCHROMMER.
JOHANNES PUELSTRA.
DAVID ALEXANDER TULP.
LIVIA WESTERBROEK.
FRANCINA SAPPEMEER.
JOHANNA BENSCHOP.
MAGDALENA BENSCHOP.
JOHANNES BENSCHOP.
MIETJE BENSCHOP.
SOPHIA VAN BUNTSCHOTEN.
SAMUEL VAN BUNTSCHOTEN.
MARGARETHA MARIA GROENLO.
FRANCINA JOHANNA ELISABETH GROENLO.
HENRIETTA ADRIANA GROENLO.
JOSINA TIJNAARD.
ANTJE ANKEYEEN.
DAVID VLEDDER.
LUCRETIE DINA ZUIDWOLDE.
HENRIJ FELIX OPPERDOES.
CHARLES NICOLAAS NEDERHORST.
LOUIS ZANDVOORT.
JOHAN ZANDVOORT.
ANNA ZOETERMEER.
SILVIA MARIA ELISABETH SCHARWOUDE.
ROBERT FRANÇOIS SCHARWOUDE.
PAULINA HENRIETTE AUGUSTINA SCHARWOUDE.

De Gouvernements Secretaris,
G. A. VAN DER MEE.

sophia van buntschoten Surinaamsche courant letterkundig dagblad 29-09-1834